

JULINKINE USPÁVANKY

venček slovenských ľudových uspávaniek

Ľudmila Berediová-Stupavská pochádza zo slovenskej rodiny na Dolnej zemi, ktorá si generáciami starostlivo ochraňovala tradičné hodnoty. Neprekvapuje preto fakt, že práve autorka venčeka slovenských ľudových uspávaniek sa stala svedomitou ochrankyňou slovenského kultúrneho dedičstva vo Vojvodine a to v jeho hmotnej a nehmotnej podobe. Po svojej mame, babke, príbuzných zdedila ne jeden skôst ľudového odevu, či nábytku, ktorý návštevníka ohúri svojím prepychom. Rovnako tak si, vďaka ich rozprávaniu a spevu, postupne zaznamenala a zapísala ne jeden zvyk, obyčaj a slovenskú ľudovú pieseň. Po svojom otcovi, biskupovi Slovenskej evanjelickej a.v. cirkvi v Juhoslávii zdedila zasa silné národné a nábožné smerovanie, ktoré jej zabezpečilo dôverné poznanie tepu slovenského vojvodinského života nie len profánneho ale aj duchovného.

Z množstva materiálu, ktorý má k dispozícii sa Ľ. Berediová-Stupavská veľmi správne rozhodla začať s publikovaním témy, ktorá sa týka začiatku nového života – s uspávkami, ktoré zapísala tak, ako jej ich naspievala vlastná babka. Nový život batolaťa, potom jeho detstvo, mladosť, dospelý vek, budú, veríme, svojrázne symbolizovať aj publikačnú dráhu autorky, ktorej výsledkom budú postupne spracované mnohé ďalšie zabudnuté návyky, ktoré boli pre našich predkov samozrejmosťou.

Publikácia je zložená z troch segmentov – notového materiálu, dobového fotografického materiálu a etnografického textu. Spoločne majú za cieľ vrátiť čitateľa do doby, kedy bola na prvom mieste rodina, jej rozrastanie a život, v ktorom vládli presné pravidlá s cieľom dosiahnuť dostatok všetkého. Uspávanky si rovnako, ako aj veľkú väčšinu piesňového materiálu naši predkovia priniesli z materskej krajiny a tak sa v nich spomínajú slovné spojenia typické pre slovenské uspávanky (Haja, haja, hajá...Hájičky beličky...Háji, buji, usni... a iné podobné variácie). Matka sa uspávkou dieťaťa prihovára a z tohto dôvodu je rytmus prevažne voľný, parlandový, forma je však jednoduchšia a rozsah melódie prevažne kvartový, kvintový až oktávový. Výnimku v zmysle pôvodu uspávanky tvorí uspávanka pod názvom *Čím d'ieťátko na svet príde*, ku ktorej nám autorka pridáva informáciu, že je z čias prvej svetovej vojny, keď na týchto priestoroch pobudli českí vojaci a v texte preto nachádzame prvky českého jazyka. Vzťah melódie a textu je voľný, to znamená, že na jeden nápev sa môžu spievať rozličné textové variácie.

Julinkiným uspávkám bude týmto vydaním vdychnutý nový život. Zostanú natrvalo zdokumentované a môžu zároveň byť inšpiráciou pre ne jednu mamičku pri uspávaní svojich malých ratolestí. Postatné je, že autorka, ktorá rada spieva a je hudobne erudovaná nám už v prvej várke prináša originálny výber autentického materiálu. Právom preto očakávame, že v tomto predsavzatí bude pokračovať a doplní náš kultúrny priestor ďalšími zmysluplnými a vzácnymi artefaktmi.

Mgr.art. Milina Sklabinská PhD.